

УДК 004.9: 347.151

DOI: 10.31891/2219-9365-2021-68-2-14

Є. Г. ГНАТЧУК

Хмельницький національний університет

ПРАВИЛА ТА МЕТОД ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЩОДО МОЖЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ

Враховуючи відсутність усталеної форми договору про надання стоматологічних послуг в Україні та неможливість звертатись за платними послугами юриста багатьма стоматологічними клініками та кабінетами, значно підвищити ефективність та юридичну коректність таких договорів може система підтримки прийняття рішень (СППР) щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг. В статті розроблено правила та метод підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг, які в майбутньому стануть теоретичним підґрунтям для розроблення зазначеної СППР. Розроблені правила та метод забезпечують: підтримку процесу визначення можливості укладання (підписання) цивільно-правового договору про надання стоматологічних послуг; перевірку договору на коректність з юридичної точки зору без участі фахівців-юристів, що забезпечує можливість стоматологічним клінікам укладати юридично коректні договори і при цьому не наймати юристів для їх перевірки; висновок про можливість/неможливість укладання (підписання) договору; запит на доопрацювання договору із зазначенням істотних умов, які повинні бути додані в договір – за умови неможливості підписання договору; підвищення ефективності надання стоматологічних послуг за рахунок зменшення документального навантаження на клініку та підвищення відповідальності внаслідок укладання договору.

Ключові слова: правила для визначення можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг, метод підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг, договір про надання стоматологічних послуг.

YELYZAVETA HNATCHUK

Khmelnitskyi National University

RULES AND METHOD OF SUPPORTING THE DECISION MAKING ABOUT THE POSSIBILITY OF CONCLUDING THE CONTRACT ON THE DENTAL SERVICES PROVISION

Given the lack of the established form of the contract on the dental services provision in Ukraine and the inability of many dental clinics and offices to seek the paid services of a lawyer, decision support system for the possibility of concluding the contract on the dental services provision can significantly improve the effectiveness and legal correctness of such contracts – by giving a conclusion on the possibility or impossibility of signing the prepared contract from the point of view of civil law regulation.

In this paper, rules and method of supporting the decision making about the possibility of concluding the contract on the dental services provision on the basis of legal regulation are developed. They provide: support for the process of determining the possibility of concluding (signing) the contract on the dental services provision on the basis of legal regulation; validation of the contract for legal correctness without the participation of legal experts, which enables dental clinics to conclude legally correct contracts without hiring lawyers for their verification; conclusion about the possibility/impossibility of concluding (signing) the contract; request for modification of the contract, indicating the essential terms, which should be added to the contract – in case the prepared contract cannot be signed; increasing the effectiveness of dental services providers due to reducing documentation burden on them.

The future research of author will be devoted to: development of the model of the process of supporting the decision making about the possibility of concluding the contract on the dental services provision on the basis of legal regulation; development of the method of automatic semantic parsing the natural language the contract on the dental services provision and medical card of the patient; design and development of the decision support system for the possibility of concluding the contract on the dental services provision.

Keywords: rules for determining the possibility of concluding the contract on the dental services provision, the method of supporting the decision-making about the possibility of concluding the contract on the dental services provision, the contract on the dental services provision.

Постановка проблеми

Стоматологічні послуги сьогодні – одні з наймасовіших видів медичних послуг населенню України, що посідають в структурі амбулаторно-поліклінічних послуг друге місце після звернень до лікарів-терапевтів. Питома вага стоматологічної захворюваності в загальній захворюваності населення сягає понад 16%. Звернення за стоматологічними послугами займає друге місце після звернення до лікарів-терапевтів, більше 90% населення хворіє на карієс, 40% – на пародонтит та пародонтоз [1].

Сучасна стоматологія є високо спеціалізованим науковим, трудомістким, соціально значущим виробництвом з чіткою медико-клінічною, біологічною, організаційно-економічною та правовою специфікою. У загальній моделі формування та реалізації державної політики України в галузі охорони здоров'я вона посідає одне з провідних місць.

Враховуючи вищевикладене, все більшої уваги на сьогодні потребує питання укладання договору про надання стоматологічних послуг. На сьогоднішній день у законодавчих актах відсутні норми, які визначають

поняття та регулюють порядок укладення договору про надання стоматологічних послуг. Але ст. 3 та ст. 627 Цивільного кодексу України [2] передбачають принцип свободи договору, тобто можливість укладання будь-якого виду договору, що не суперечить вимогам закону та моральним засадам суспільства. Відтак, договір про надання стоматологічних послуг можна визначити як домовленість, за якою одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) із дотриманням законодавства про охорону здоров'я, надати послугу стоматологічного характеру, яка спрямована на профілактику захворювань зубів, слизової оболонки, органів ротової порожнини, щелеп і обличчя, частково шиї (щелепно-лицевої ділянки), їх діагностику та лікування, що має самостійне закінчене значення, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором або законом [3]. Сторонами в договорі про надання стоматологічних послуг є медичні працівники, які наділені правом на зайняття медичною діяльністю, а саме на надання стоматологічних послуг, отримали вищу або середню медичну освіту в Україні, мають диплом і спеціальне звання (кваліфікацію) та пацієнти, тобто особи, які звернулися до медичної установи за наданням стоматологічних послуг, шляхом укладення цивільно-правового договору.

Наразі в багатьох договорах про надання стоматологічних послуг містяться обтяжливі для пацієнта умови, пропонується неправовий спосіб вирішення спорів, відсутні характеристики, що індивідуалізують медичні послуги. Як висновок, вказані недоліки можуть призвести до несприятливих юридичних наслідків як для пацієнта, так і для медичних організацій, що продовжують використовувати такі зразки договорів, які мають очевидні обмеження їх змісту та недостатню підготовку з правової сторони.

Інноваційні юридичні та медичні команди визнали, що багато проблем зі здоров'ям пацієнти мають через юридичну складову і що вирішення правових потреб пацієнтів та громад може мати тривалий вплив на здоров'я [4].

Звісно, далеко не кожна стоматологічна клініка може дозволити собі наймати юриста для підготовки договорів про надання стоматологічних послуг. За таких умов, враховуючи відсутність усталеної форми договору про надання стоматологічних послуг в Україні, значно підвищити ефективність та юридичну коректність таких договорів може система підтримки прийняття рішень (СППР) щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг – за рахунок надання висновку щодо можливості чи неможливості підписання підготовленого договору з юридичної точки зору.

Взагалі, прискорення розроблення та впровадження новітніх конкурентоспроможних інформаційних технологій та систем підтримки прийняття рішень в усі сфери людської діяльності з метою зменшення частки фізичної праці та мінімізації впливу людського фактору завдяки автоматизації процесів є основною стратегічною метою розвитку інформаційного суспільства в Україні [5].

Отже, проектування та реалізація системи підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг наразі є актуальною задачею для України.

Цивільно-правові підстави укладання договорів про надання стоматологічних послуг

Для розроблення системи підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг слід спочатку з'ясувати, які ж задачі вона повинна вирішувати і які властивості мати. Для виявлення цих потреб слід провести аналіз предметної галузі. Під час аналізу предметної галузі розроблюваної СППР слід дослідити правові аспекти та цивільно-правові підстави укладання договорів про надання стоматологічних послуг.

Однією з обов'язкових умов, що забезпечують якість стоматологічних послуг, є проведення ліцензування та акредитації лікувально-профілактичних закладів.

Важливою складовою стоматологічної діяльності є інформована згода пацієнта на медичне втручання. У багатьох медичних установах згоду пацієнта на медичне втручання одержують лише, якщо буде потреба проведення складного діагностичного дослідження або хірургічної операції. На практиці, формами письмової згоди пацієнта на те чи інше платне стоматологічне втручання може бути підпис пацієнта в медичній картці під записом лікаря про плановане медичне дослідження або втручання, яке може мати мінімальні ускладнення для пацієнта.

Договір з пацієнтом від імені медичної організації може укласти лікуючий лікар, але тільки на підставі належним чином оформленої довіреності. Укладання договору про надання стоматологічних послуг допустиме лише з пацієнтом, який пред'явив документ, що засвідчує особу.

Договір про надання стоматологічних послуг повинен містити права та обов'язки сторін, ціну договору (як правило, ціна стоматологічної послуги є твердою величиною) та порядок розрахунків за стоматологічні послуги (як правило, у повному обсязі після надання стоматологічної послуги), відповідальність сторін, строк надання стоматологічних послуг тощо. Виконавці платних стоматологічних послуг не можуть ігнорувати положення цивільного законодавства України щодо публічності правовідносин з надання стоматологічних послуг. Тому встановлення в договорах про надання стоматологічних послуг різних цін на однакові медичні послуги для різних груп споживачів може бути розцінене як грубе порушення вимог чинного законодавства. При встановленні цін за стоматологічні послуги медичні заклади не повинні ігнорувати положення Цивільного кодексу України [2], Закону України «Про захист прав споживачів» [6] щодо ціни за надані стоматологічні послуги.

Окрім строку, як істотної умови договору про надання стоматологічних послуг, сторони повинні передбачити в договорі гарантійний термін (наприклад, диференційовані гарантійні терміни на збереження пломб, накладених при лікуванні карієсу зубів, які залежать від матеріалів, з яких вони виготовлені). Для стоматологічних послуг має бути обов'язково передбачений гарантійний термін якості матеріалізованих результатів. Обов'язковим додатком до договору має бути медична картка пацієнта, в якій лікар повинен ретельно описати загальний стан та стан стоматологічного здоров'я пацієнта, запропонований план обстеження та лікування, скарги, деякі анамнестичні дані, діагноз, описання методу лікування, фіксація дати наступного візиту [7].

Особливої уваги при укладанні договору про надання стоматологічних послуг заслуговує інформаційна частина договору. Значна увага повинна приділятися основним питанням: роз'яснення з приводу діагнозу (від усвідомлення дійсного стану справ залежить рішення пацієнта погодитися на метод лікування, який пропонується); інформування щодо плану лікування, методики лікування (до даного питання відноситься погодження приблизної ціни лікування, а також інформування хворого про існуючі альтернативні методи лікування); інформування про типові ризики, що пов'язані з лікуванням, про можливий їх вплив на якість життя пацієнта в майбутньому. Лікар зобов'язаний вчасно інформувати пацієнта про те, що недотримання пацієнтом певних правил або рекомендацій може знизити якість стоматологічної послуги. У договорі про надання стоматологічних послуг слід зробити посилання на внутрішні інструкції, що визначають порядок ознайомлення пацієнтів з медичною документацією та умови її видачі [7].

Укладання договору про надання стоматологічних послуг повинно бути скріплено підписами та печаткою медичного закладу. В тексті необхідно зазначити, що договір складається в двох екземплярах (один для медичної установи, інший – для пацієнта). Недотримання письмової форми договору про надання стоматологічних послуг може потягнути для сторін низку негативних наслідків.

За функціональним призначенням стоматологічні послуги визначаються як: лікувально-діагностичні (спрямовані на встановлення діагнозу або лікування захворювання); профілактичні (спрямовані на попередження захворювання); реабілітаційні (пов'язані з соціальною та медичною реабілітацією хворих, протезуванням зубів). Крім того, за функціональною ознакою серед стоматологічних послуг можна виділити: матеріальні послуги (пов'язані з необхідністю робіт з виготовлення або відновлення споживчих властивостей виробів стоматологічного призначення; нематеріальні послуги (забезпечують підтримання та відновлення здоров'я пацієнта без необхідності виконання зазначених робіт).

Враховуючи класифікацію стоматологічних послуг за медичним критерієм, існує наступний поділ договорів про надання стоматологічних послуг за ступенем складності [7]:

1) договір про надання простих стоматологічних послуг – проста стоматологічна послуга є неподільною послугою; фахівець пропонує пацієнту лише один елемент профілактики, діагностики або лікування; договір про надання простих стоматологічних послуг повинен бути укладений за наступною формулою: «пацієнт» + «фахівець» = «один елемент профілактики, діагностики або лікування»;

2) договір про надання складних стоматологічних послуг – набір простих стоматологічних послуг, що вимагає для своєї реалізації певного складу персоналу, спеціальних приміщень, технічного оснащення і т.і.; договір про надання складних стоматологічних послуг повинен бути укладений за наступною формулою: «пацієнт» + «комплекс простих послуг» = «етап профілактики, діагностики або лікування»;

3) договір про надання комплексних стоматологічних послуг – набір складних і простих стоматологічних послуг, що закінчується або проведенням профілактики, або встановленням діагнозу, або закінченням проведення певного етапу лікування (наприклад, санація порожнини рота, протезування тощо); договір про надання комплексних стоматологічних послуг повинен бути укладений за наступною формулою: «пацієнт» + «прості + складні послуги» = «проведення профілактики, встановлення діагнозу або закінчення проведення повного етапу лікування».

Правила та метод підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг

Як показує проведений у [8] аналіз, відомі моделі, методи та засоби інформаційної підтримки для галузі медичного права не розв'язують задачу підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг.

Розроблення системи підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг вимагає складної підготовки, великих первісних витрат і наукомісткої техніки. Її проектування починається зі створення математичного забезпечення, формування інформаційних потоків. Однією з найважливіших вимог до проектування СППР є забезпечення динамічності її структури і функцій. Тому значний інтерес становить визначення опорних структур даних і процесів, які можуть бути стабільними властивостями і характеристиками гнучкої СППР. Очевидно, що це вимагає глибокого вивчення можливостей як сучасних засобів обчислювальної техніки, так і технологічних процесів в певній предметній галузі та їх технічного оснащення.

Основним джерелом інформації є, власне, договір про надання стоматологічних послуг, який готується до підписання. Такий договір потребує перевірки за допомогою розроблюваної СППР щодо

можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг. Якщо у контракті відсутні певні умови, які є істотними, то він не рекомендується до підписання з юридичної точки зору – для запобігання негативних наслідків для однієї або обох сторін (зокрема наприклад, для запобігання неможливості притягнення винної сторони до відповідальності). Тому, для забезпечення коректності договору про надання стоматологічних послуг необхідно здійснити дослідження його структури та змісту з метою виявлення та усунення недоліків та неточностей до підписання договору. В процесі такого дослідження необхідно виявити, чи всі розглянуті вище істотні умови наявні в договорі, та запропонувати підписати договір за наявності всіх істотних умов або доопрацювати договір (додати істотні умови) в разі відсутності деяких істотних умов. В разі неможливості підписання договору та необхідності його доопрацювання, запит на доопрацювання містить перелік пропущених в договорі істотних умов.

Розробимо *правила для визначення можливості укладання (підписання) договору про надання стоматологічних послуг* з врахуванням цивільно-правових підстав:

1) якщо в договорі про надання стоматологічних послуг, готовому до підписання, є номер ліцензії лікувально-профілактичного закладу, який надаватиме стоматологічні послуги, то $et=et+1$, інакше «номер ліцензії лікувально-профілактичного закладу» вноситься в множину *AETC*;

2) якщо в договорі про надання стоматологічних послуг описані права сторін, то $et=et+1$, інакше «права сторін» вноситься в множину *AETC*;

3) якщо в договорі про надання стоматологічних послуг описані обов'язки сторін, то $et=et+1$, інакше «обов'язки сторін» вноситься в множину *AETC*;

4) якщо в договорі про надання стоматологічних послуг визначено ціну договору, то $et=et+1$, інакше «ціна договору» вноситься в множину *AETC*;

5) якщо в договорі про надання стоматологічних послуг визначено порядок розрахунків за стоматологічні послуги, то $et=et+1$, інакше «порядок розрахунків за стоматологічні послуги» вноситься в множину *AETC*;

6) якщо в договорі про надання стоматологічних послуг описано відповідальність сторін, то $et=et+1$, інакше «відповідальність сторін» вноситься в множину *AETC*;

7) якщо в договорі про надання стоматологічних послуг визначено строк надання стоматологічних послуг, то $et=et+1$, інакше «строк надання стоматологічних послуг» вноситься в множину *AETC*;

8) якщо в договорі про надання стоматологічних послуг визначено гарантійний строк якості матеріалізованих результатів, то $et=et+1$, інакше «гарантійний строк» вноситься в множину *AETC*;

9) якщо в договорі про надання стоматологічних послуг визначено та роз'яснено діагноз пацієнта, то $et=et+1$, інакше «діагноз пацієнта» вноситься в множину *AETC*;

10) якщо в договорі про надання стоматологічних послуг описано план та методику лікування пацієнта, то $et=et+1$, інакше «план та методика лікування» вноситься в множину *AETC*;

11) якщо в договорі про надання стоматологічних послуг перераховано типові ризики, що пов'язані із наданням стоматологічної послуги, то $et=et+1$, інакше «типові ризики» вноситься в множину *AETC*;

12) якщо в договорі про надання стоматологічних послуг визначено правила та рекомендації, яких повинен дотримуватись пацієнт, то $et=et+1$, інакше «правила та рекомендації, яких повинен дотримуватись пацієнт» вноситься в множину *AETC*;

13) якщо (в договорі про надання стоматологічних послуг відзначено, що є інформована згода пацієнта на медичне втручання) або (в медичній картці під записом лікаря про плановане медичне дослідження або втручання є підпис пацієнта), то $et=et+1$, інакше «інформована згода пацієнта» вноситься в множину *AETC*;

14) якщо в медичній картці пацієнта є опис загального стану здоров'я пацієнта, то $et=et+1$, інакше «загальний стан здоров'я пацієнта» вноситься в множину *AETMC*;

15) якщо в медичній картці пацієнта є опис стану стоматологічного здоров'я пацієнта, то $et=et+1$, інакше «стан стоматологічного здоров'я пацієнта» вноситься в множину *AETMC*;

16) якщо в медичній картці пацієнта запропоновано план обстеження та лікування, то $et=et+1$, інакше «план обстеження та лікування» вноситься в множину *AETMC*;

17) якщо в медичній картці пацієнта описано скарги пацієнта, то $et=et+1$, інакше «скарги пацієнта» вноситься в множину *AETMC*;

18) якщо в медичній картці пацієнта є опис анамнестичних даних пацієнта, то $et=et+1$, інакше «анамнестичні дані пацієнта» вноситься в множину *AETMC*;

19) якщо в медичній картці пацієнта наявний діагноз пацієнта, то $et=et+1$, інакше «діагноз пацієнта» вноситься в множину *AETMC*;

20) якщо в медичній картці пацієнта описано метод лікування, то $et=et+1$, інакше «метод лікування» вноситься в множину *AETMC*;

21) якщо в медичній картці пацієнта зафіксовано дату наступного візиту, то $et=et+1$, інакше «дата наступного візиту» вноситься в множину *AETMC*.

Метод підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання

стоматологічних послуг складається з наступних кроків:

1) аналіз договору про надання стоматологічних послуг та медичної карти пацієнта на предмет пошуку наявних в договорі та картці визначених вище істотних умов – з використанням розроблених вище правил для визначення можливості укладання (підписання) договору про надання стоматологічних послуг, згідно з якими ведеться підрахунок лічильника et ;

2) якщо $et=21$, то формується висновок про можливість укладання (підписання) договору про надання стоматологічних послуг, інакше якщо $et\neq 21$, то формується висновок про неможливість укладання (підписання) договору про надання стоматологічних послуг внаслідок неготовності (незавершеності) такого договору з юридичної точки зору;

3) якщо $et\neq 21$, то формується запит про внесення змін (доповнення істотних умов) до договору про надання стоматологічних послуг та медичної картки пацієнта – користувачу виводяться елементи множини АЕТС як істотні умови, які мають бути додані в договір про надання стоматологічних послуг для можливості його підписання, а також елементи множини АЕТМС як істотні умови, які мають бути додані в медичну картку пацієнта для можливості підписання договору про надання стоматологічних послуг.

Розглянемо функціонування розроблених правил та методу підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг.

Для прикладу розглянемо наступний випадок. Пацієнт звернувся до стоматологічної клініки за лікуванням та протезуванням. Пацієнт наполіг на укладанні договору про надання стоматологічних послуг. Стоматологічна клініка підготувала такий контракт, але не завела медичну картку для пацієнта. Пацієнт вирішив проаналізувати контракт з використанням розробленого методу. Аналіз договору про надання стоматологічних послуг на предмет пошуку наявних в договорі визначених вище істотних умов з використанням розроблених правил для визначення можливості укладання (підписання) договору про надання стоматологічних послуг показав, що лічильник $et=11$. Оскільки $et\neq 21$, то був наданий висновок про неможливість укладання (підписання) договору про надання стоматологічних послуг внаслідок неготовності (незавершеності) такого договору з юридичної точки зору. Крім цього, був наданий запит про внесення змін (доповнення істотних умов) до договору про надання стоматологічних послуг та медичної картки пацієнта. В запиті були зазначені істотні умови, які мають бути додані в договір про надання стоматологічних послуг для можливості його підписання: «номер ліцензії лікувально-профілактичного закладу», «гарантійний строк». Також в запиті були зазначені істотні умови, які мають бути додані в медичну картку пацієнта для можливості підписання контракту: «загальний стан здоров'я пацієнта», «стан стоматологічного здоров'я пацієнта», «план обстеження та лікування», «скарги пацієнта», «анамнестичні дані пацієнта», «діагноз пацієнта», «метод лікування», «дата наступного візиту». Отже, таким чином, розроблений метод підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг допоміг пацієнту уникнути підписання договору, який був некоректно оформлений, не містив в собі істотних умов і міг призвести до негативних наслідків для однієї або обох сторін (зокрема наприклад, до неможливості притягнення клініки до відповідальності в разі неякісного надання стоматологічних послуг).

Розроблений метод підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг забезпечив можливість виконувати швидко перевірку договору про надання стоматологічних послуг на предмет врахування визначених вище істотних (з точки зору цивільно-правового регулювання) умов. Така перевірка дозволяє ухвалювати безпомилкові (з точки зору цивільно-правових підстав) рішення про можливість/неможливість укладання (підписання) договору, мінімізуючи вплив суб'єктивізму та людського фактору, а також усуваючи необхідність для стоматологічної клініки звертатись за платними послугами юриста.

Описаний експеримент довів роботоздатність та дієвість розроблених правил та методу підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг.

Висновки

Враховуючи відсутність усталеної форми договору про надання стоматологічних послуг в Україні та неможливість звертатись за платними послугами юриста багатьма стоматологічними клініками та кабінетами, значно підвищити ефективність та юридичну коректність таких договорів може система підтримки прийняття рішень (СППР) щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг – за рахунок надання висновку щодо можливості чи неможливості підписання підготовленого договору з точки зору цивільно-правового регулювання.

В статті розроблено правила та метод підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг, які в майбутньому стануть теоретичним підґрунтям для розроблення зазначеної СППР. Розроблені правила та метод забезпечують: підтримку процесу визначення можливості укладання (підписання) цивільно-правового договору про надання стоматологічних послуг; перевірку договору на коректність з юридичної точки зору без участі фахівців-юристів, що забезпечує можливість стоматологічним клінікам укладати юридично коректні договори і при цьому не наймати юристів для їх перевірки; висновок про можливість/неможливість укладання (підписання) договору; запит на доопрацювання договору із зазначенням істотних умов, які повинні бути додані в договір – за умови

неможливості підписання договору; підвищення ефективності надання стоматологічних послуг за рахунок зменшення документального навантаження на клініку та підвищення відповідальності внаслідок укладання договору.

Майбутні дослідження автора будуть присвячені:

- 1) моделюванню процесу підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг;
- 2) розробленню методів семантичного аналізу природомовних договору про надання стоматологічних послуг та медичної карти пацієнта;
- 3) проектуванню та розробленню системи підтримки прийняття рішень щодо можливості укладання договору про надання стоматологічних послуг.

Література

1. Бардов В.Г. Основи стоматологічної діяльності (організаційно-правові, гігієнічні, деонтологічні) 2-ге видання. Навчально-довідниковий посібник / В. Г. Бардов. – Вінниця: Нова книга, 2011. – 440 с.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. Відомості Верховної ради України (ВВР). 2003. №№ 40-44.
3. Herts A. The Peculiarities of Civil-Legal Regulation of Transplantation in Ukraine and Europe / A. Herts // Baltic Journal of European Studies. – 2018. – Vol. 8 (1). – Pp. 33-48.
4. Agate S. Opportunity for legal innovation in healthcare technology /S. Agate, M. Curran. URL: <https://www.lawpracticetoday.org/article/legal-innovation-healthcare-technology>.
5. Пиріг С. О. Інформаційні технології та їх використання на підприємствах України /С. О. Пиріг, О. А. Нужна // Економічний форум. – 2014. – № 3. – С. 190–195.
6. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII.
7. Герц А. А. Договірні зобов'язання у сфері надання медичних послуг / А.А. Герц. – Хмельницький : ФОП Мельник А. А., 2015. – 250 с.
8. Hovorushchenko T. Information Technology for Legal Regulation of the Dental Services Contract / T. Hovorushchenko, A.Herts, Ye. Hnatchuk // CEUR-WS. – 2020. – Vol. 2623. – Pp. 14-24.

References

1. V. Bardov. The basics of dental activity (organizational-legal, hygienic, deontological): Handbook. – Vinnytsya: Nova Knyga, 2011. – 440 p.
2. Civil Code of Ukraine, Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, vol. 40-44, 2003.
3. A. Herts. The Peculiarities of Civil-Legal Regulation of Transplantation in Ukraine and Europe // Baltic Journal of European Studies. – 2018. – Vol. 8(1). – Pp. 33-48.
4. Agate S., Curran M. Opportunity for legal innovation in healthcare technology. URL: <https://www.lawpracticetoday.org/article/legal-innovation-healthcare-technology>.
5. S. Pyrig, O. Nuzhna. Information technologies and their use at Ukrainian enterprises // Economic Forum. – 2014. – Vol. 3. – Pp. 190-195.
6. Law of Ukraine “On Protection of Consumer Rights”, Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, vol. 30, 1991.
7. A. Herts. Contractual obligations in the field of medical services. – Khmelnitskyi: FOP Melnyk A. A., 2015. – 250 p.
8. T. Hovorushchenko, A.Herts, Ye. Hnatchuk. Information Technology for Legal Regulation of the Dental Services Contract // CEUR-WS. – 2020. – Vol. 2623. – Pp. 14-24.